

Datum
2026-02-24

Diarienummer
O 24-2025

Informationsklass
Publik

Opcat-inspektion av Migrationsverkets förvar i Flen den 18 och 19 november 2025

Inledning

Inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

På uppdrag av JO Per Lennerbrant genomförde Opcat-enheten en inspektion av Migrationsverkets förvar i Flen den 18 och 19 november 2025. För närvarande har förvaret 78 platser för män, fördelade på tre avdelningar. Vid inspektionen var samtliga platser belagda. JO:s medarbetare samtalade med tolv förvarstagna och elva anställda. Inspektionen var inriktad på följande frågor.

- Fysisk miljö
- Tillgång till hälso- och sjukvård
- Personalens bemötande och kompetens
- Särskilda risker för personer med funktionsnedsättning och för personer med särskilda omvårdnadsbehov

lakttagelser, konsekvenser och risker samt JO:s rekommendationer

Den fysiska miljön

lakttagelser

Förvarets lokaler renoverades senast 2018. Trots det är de inte ändamålsenligt utformade, bl.a. eftersom de är underdimensionerade i förhållande till antalet förvarstagna. Boenderummen är i huvudsak utrustade med våningssängar och delas oftast av fyra, fem eller sex förvarstagna. Vid inspektionen mättes ett

fyrbäddsrumsrum till drygt 11,5 m², ett fembäddsrumsrum till drygt 12,2 m² och ett sexbäddsrumsrum till knappt 20,6 m². Flera förvarstagna beskrev att rummen är trånga och att de störs av ljud och dålig luft nattetid. Vid inspektionen noterades också att det är lyhört på flera ställen på avdelningarna.

Vidare finns det endast tre eller fyra gemensamma toaletter och ett mindre antal duschar på varje avdelning som minst 24 förvarstagna ska dela på. Det finns enstaka tillgänglighetsanpassade badrum, men dessa är för närvarande låsta. Enligt ledningen är de tillgänglighetsanpassade badrummen tillfälligt låsta för byte av dörrhandtag. Vid inspektionen var handtagen dock redan utbytta. Flera förvarstagna beskrev att antalet toaletter per avdelning inte räcker till. En av dem uppgav att det ibland kan uppstå sådana köer till toaletterna att de i stället väljer att kissa i duscharna. Vid inspektionen observerades att både toaletter och duschar är dåligt underhållna. Det finns omfattande missfärgningar och kalkavlagringar.

Samtliga avdelningar saknar ordentliga utrymmen för träning och andra aktiviteter. Endast en avdelning har tillgång till träningsutrustning inomhus. Det finns inte heller några gemensamhetsrum utöver matsalarna och två datorrum där de förvarstagna kan uppehålla sig. Varje avdelning har tillgång till ett ”stilla rum”, men enligt personalen används rummet främst för bön eftersom det inte finns något särskilt bönerum. Enligt personal uppmannades de förvarstagna att lägga undan bönemattorna efter avslutad bön så att rummet även kunde nyttjas av andra men att detta inte gjordes. De som vill göra något ensam eller med andra utanför boenderummet är därför i huvudsak hänvisade till matsalen eller korridorerna. Den enda regelbundna organiserade aktiviteten som de förvarstagna får tillgång till är gruppträning med en instruktör. På grund av utrymmesbristen måste träningspassen hållas i avdelningarnas korridorer, vilket leder till att det blir trångt och att ljudmiljön och luftkvaliteten påverkas negativt.

I anslutning till avdelningarna finns rastgårdar med bl.a. basketkorgar och utomhusgym med träningsmaskiner. Vid inspektionen var träningsmaskinerna täckta med frost. Rastgårdarna hålls öppna på fasta tider en timme per dag. I samtal beskrev flera i personalen att de, särskilt på sommaren, försöker hålla rastgårdarna öppna även på andra tider när det är möjligt. Det framkom dock olika uppgifter om i vilken utsträckning det faktiskt förekommer att rastgårdarna hålls öppna utöver den fasta tiden.

På en avdelning noterades vidare att det finns för få stolar i matsalen för att samtliga förvarstagna ska rymmas där samtidigt, trots att lunchtiden endast är 30 minuter lång.

Konsekvenser och risker

Enligt Europarådets kommitté mot tortyr, CPT, ska lokaler som används för förvarsverksamhet vara lämpligt utformade. Lokalerna ska ha passande möblering och vara rena, väl underhållna och tillräckligt stora för antalet förvarstagna som vistas där. Om förvaret använder flerbäddsrumsrum ska rummen

beläggas på ett sätt som innebär att varje förvarstagen har tillgång till minst fyra kvadratmeter per person. Förvarstagna ska ha också tillgång till tillräckligt med ljus, inklusive dagsljus, i boenderummen (CPT/Inf (2017) 3, s. 4). De ska ges tillfälle till utevistelse och lämpliga aktiviteter (se CPT/Inf [2024]18, p. 213, CPT/Inf (2017) 3, s. 4, CPT/Inf [2016]8, p. 113 och 120).

Inget av de boenderum som mättes vid inspektionen är tillräckligt stort för att förvarstagna ska få tillgång till fyra kvadratmeter utrymme per person. Trångboddheten kan medföra risker för de förvarstagnas hälsa, inte minst eftersom dålig luft i kombination med störande ljud kan leda till sömnsvårigheter. Det finns också en ökad risk för smittspridning. Vidare är toaletterna och duscharna inte rena och underhålls inte tillräckligt. Det är anmärkningsvärt att vissa av toaletterna hålls låsta, trots att det finns behov av dem.

En utlänning som hålls i förvar ska ges tillfälle till aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus (se 11 kap. 3 § utlänningslagen och prop. 1996/97:147 s. 24). Det är inte tillräckligt med tidsfördriv av olika slag t.ex. tv-tittande och sällskapsspel, utan förvaren förväntas erbjuda aktiviteter av mer kvalificerad karaktär. Även CPT har framfört att de aktiviteter som förvarstagna erbjuds bör vara av mer utvecklad art (CPT/Inf (2017), s. 5, CPT/Inf (2021) 20, p. 22). På grund av utrymmesbristen finns det tydliga svårigheter att erbjuda de förvarstagna såväl möjlighet att dra sig undan som tillräckligt med aktiviteter och träning. Vid inspektionen erbjöds endast en aktivitet på förvaret. Det är av stor vikt att förvaret ser till att de aktiviteter som erbjuds har ett meningsfullt innehåll och att lokalerna är anpassade för detta.

När det gäller tillgången till utevistelse har CPT angett att förvarstagna i princip bör ha fri tillgång till en utomhusmiljö under hela dagen, och som minst två timmar per dag (CPT/Inf [2021]20, p. 22). Förvaret erbjuder inte de förvarstagna utevistelse i sådan omfattning.

Det är vidare oacceptabelt att det på en av avdelningarna inte finns tillräckligt med sittplatser i matsalen, samtidigt som lunchtiden är begränsad till en halvtimme. Denna ordning riskerar att leda till att förvarstagna inte hinner äta i lugn och ro och att de tvingas äta ståendes eller sittandes på golvet.

JO:s rekommendationer

Migrationsverket rekommenderas att

- säkerställa att flerbäddsrum inte beläggs tätare än att varje förvarstagen har tillgång till minst fyra kvadratmeter per person,
- säkerställa att samtliga sanitetsutrymmen hålls rena och är väl underhållna,

- säkerställa att alla befintliga toaletter får användas av samtliga förvarstagna om det inte finns anledning att begränsa tillgången i enskilda fall,
- säkerställa att de förvarstagna erbjuds meningsfull sysselsättning,
- säkerställa att förvarstagna har fri tillgång till en utomhusmiljö under hela dagen och allra minst två timmar per dag,
- säkerställa att det ”stilla rummet” är tillgängligt för samtliga förvarstagna, och
- säkerställa att samtliga förvarstagna har tillgång till en sittplats när de äter lunch i matsalen.

Tillgång till hälso- och sjukvård

lakttagelser

De förvarstagna erbjuds inte någon hälsoundersökning i samband med inskrivning i förvaret, även om de inte tidigare genomgått en undersökning. En förvarstagen får kontakt med sjuksköterskan genom att lägga en lapp i en särskild låst brevlåda på avdelningen.

Förvarstagna får i regel inte förvara några läkemedel själva. Läkemedlen förvaras istället i särskilda hyllor i låsta personalutrymmen. När en förvarstagen vill ha sina läkemedel får han eller hon be avdelningspersonalen om att få tillgång till dem. Varje dag är någon i personalen läkemedelsansvarig. Denne har ett särskilt ansvar för läkemedelshanteringen och att hålla extra koll på om någon hämtar ut receptfria läkemedel som kan överdoseras, t.ex. Alvedon. Det var dock oklart hur och i vilka situationer som information om förvarstagnas läkemedelsanvändning under dagen överförs till nattpersonalen. Det finns ingen rutin för läkemedelshanteringen.

Vid en granskning av förvarets incidentrapporter kom det fram att det vid ett tillfälle under hösten 2025 hade försvunnit ett stort antal tabletter med narkotikaklassat och lugnande läkemedel ur en förvarstagens dosett och läkemedelsförpackningar från en läkemedelshylla. I samband med händelsen visade det sig att låsfunktionen i dörren till personalutrymmet inte hade fungerat som den skulle, vilket gjort att samtliga som befann sig på avdelningen kunnat ta sig in till personalutrymmet utan att använda passerkort.

Konsekvenser och risker

Om det inte är uppenbart obehövt ska regionen erbjuda förvarstagna i Migrationsverkets förvar en hälsoundersökning så snart det lämpligen kan ske (se 7 § jämförd med 4 § första stycket 3 lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.). Enligt 5 § 1 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökning av asylsökande m.fl. (SOSFS 2013:25) ska hälsoundersökningen bl.a. utmytna i en medicinsk bedömning av behovet av

vård som ska erbjudas enligt hälso- och sjukvårdslagen. CPT har vid tidigare besök rekommenderat Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att en medicinsk bedömning görs av alla förvarstagna redan när de skrivs in. CPT understryker att det är väsentligt dels för att upptäcka risk för självskada och smittsamma sjukdomar, dels för att dokumentera fysiska skador (se CPT/Inf [2021]20, p. 23 och CPT/Inf [2016] 1, s. 25 para. 39).

En förvarstagen ska alltså som huvudregel erbjudas en hälsoundersökning vid ankomsten till förvaret. Under alla förhållanden ska en bedömning göras av om en undersökning behövs. Det är regionen som ska erbjuda hälsoundersökningen, men förvaret behöver se till att regionen underrättas om att en ny person ska skrivas in vid förvaret och även i övrigt vidta åtgärder för att underlätta att undersökningen kommer till stånd. Vid förvaret görs inte detta på ett systematiskt sätt. De förvarstagna får inte ens träffa en sjuksköterska i anslutning till att de skrivs in. Det finns därmed en risk att hälsoproblem hos de förvarstagna som kan utgöra riskfaktorer vid vistelsen i förvaret inte uppmärksammas. Detta kan utgöra en fara för den berördes egen hälsa men också för övriga vid förvaret.

Förvaret saknar rutiner för hur de förvarstagna ska få tillgång till sina läkemedel. Den omständigheten att samtliga läkemedel ligger i olåsta hyllor och att all personal har tillgång till dessa utgör en säkerhetsrisk både för enskilda förvarstagna och för verksamheten. Detta illustreras av den incident som inträffade i förvaret under hösten 2025, där en stor mängd receptbelagd medicin försvann från en hylla i samband med att låsfunktionen i dörren till personalutrymmet inte fungerade som den skulle. Vidare finns en risk för missförstånd kring vilket läkemedel som en förvarstagen har tagit emot. Det som har kommit fram vid hanteringen av läkemedel är allvarligt.

JO:s rekommendationer

Migrationsverket rekommenderas att

- säkerställa att förvarstagna erbjuds en hälsoundersökning i samband med att de skrivs in i förvaret i enlighet med vad som följer av lag, och
- skyndsamt ta fram riktlinjer på myndighetsnivå för en ändamålsenlig och säker läkemedelshantering.

Personalens bemötande och kompetens

Iakttagelser

I samtal beskrev de förvarstagna att personalen för det mesta finns tillgänglig på avdelningarna och att bemötandet i huvudsak är bra. Det fanns dock ett par exempel där någon i personalen uppgavs ha hotat om avskiljande eller annars bemött de förvarstagna på ett dåligt sätt.

Förvarstagna uppgav att de inte fått skriftlig information om rättigheter och gällande rutiner i förvaret, varken i samband med inskrivning eller efteråt. De

flesta uppgav att de i stället hade fått viss muntlig information och en rundvandring av personalen. En förvarstagen beskrev dock att han varken hade visats runt eller fått någon information om förvarets rutiner i samband med inskrivningen.

Konsekvenser och risker

Förvarstagna ska behandlas humant och deras värdighet ska respekteras (se 11 kap. 1 § i utlänningslagen). Det av stor vikt att det finns kompetens och kontinuitet i personalgruppen för att kunna erbjuda god behandling av de förvarstagna. Brister i personalens bemötande kan i förlängningen utgöra en risk för omänsklig eller förnedrande behandling. Ett dåligt bemötande av de förvarstagna är oacceptabelt.

Alla förvarstagna ska tillhandahållas information om sina rättigheter och skyldigheter, samt de regler som gäller i förvaret (se 11 kap. 1 § i utlänningslagen). Informationen bör lämnas skriftligen på ett språk som den förvarstagna förstår, i omedelbar anslutning till ankomsten till förvaret (se CPT/Inf [1997]10-part, p. 30). JO har redan 2016 rekommenderat Migrationsverket att säkerställa att förvarstagna i förvaret i Flen får tillgång till information på det sätt som följer av utlänningslagen och CPT:s uttalanden (se protokoll i dnr 843-2016). Det är anmärkningsvärt att bristen fortfarande inte har åtgärdats.

JO:s rekommendationer

Migrationsverket rekommenderas att

- säkerställa att personalen bemöter de förvarstagna på ett bra sätt, och
- säkerställa att samtliga förvarstagna, i omedelbar anslutning till ankomsten till förvaret, får tillgång skriftlig information om sina rättigheter och skyldigheter samt förvarets regler på ett språk som de förstår.

Särskilda risker för personer med funktionsnedsättning och särskilda omvårdnadsbehov

lakttagelser

Det finns inga tillgänglighetsanpassade boenderum för förvarstagna med fysiska funktionsnedsättningar. I förvaret finns tillgänglighetsanpassade badrum. På en avdelning finns det ett enkelrum, med egen toalett och dusch. Rummet saknar dock all form av tillgänglighetsanpassning. Det är därmed inte möjligt för en person som använder rullstol eller rollator att röra sig i rummet. En förvarstagen med fysiska rörelsehinder placeras i vånings-sängarnas undre slaf. Enligt ledningen har varje avdelning tillgång till en mobil ramp som kan användas vid tillträde till rastgårdarna. I samtal med personal kom det dock fram att alla inte känner till att ramperna finns.

Även för förvarstagna med någon annan form av funktionsnedsättning framstår förvarets förmåga att anpassa omhändertagandet som begränsad. Vid

inspektionen kom det fram att en förvarstagen var helt beroende av teckenspråk för sin kommunikation. Trots det har förvaret ingen möjlighet att få tag på en tolk med kort varsel. Viss vardaglig kommunikation kunde enligt personalen i stället ske med hjälp av en anställd som kan svenskt teckenspråk, vilket är ett annat teckenspråk än det som den förvarstagne använder. Till skillnad från andra kan denna förvarstagne inte heller använda avdelningarnas datorer för att samtala med sina anhöriga, eftersom datorerna endast har ljud och saknar videokamera. En i personalen beskrev att han därför kan få använda avdelningens gemensamma surfplatta i större utsträckning än övriga förvarstagna. Andra förvarstagna beskrev dock att han endast har samma möjligheter som alla andra att använda surfplattan, dvs. 45 minuter per dag, under förutsättning att han har kunnat boka en ledig tid.

Det kom också fram att varken förvarets lokaler eller personal är rustade för att ta emot förvarstagna med särskilda omvårdnadsbehov. Detta beror enligt ledningen på att Flens kommun har bedömt att kommunen inte är skyldig att tillhandahålla hemtjänst till de förvarstagna, varför några sådana tjänster inte finns tillgängliga i förvaret. Förvarstagna som behöver hemtjänst överförs därför till förvaret i Märsta så fort som möjligt, eftersom kommunen där har gjort en annan bedömning än Flens kommun gällande sitt ansvar att tillgodose förvarstagnas behov av hemtjänst.

Konsekvenser och risker

Sverige har, som ansluten till konventionen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), bl.a. åtagit sig att behandla frihetsberövade som har en funktionsnedsättning i enlighet med principerna om tillgänglighet och icke diskriminering (se artiklarna 3 och 14.2). Detta innebär en skyldighet att vidta de åtgärder som krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständigt och delta fullt ut i det dagliga livet som frihetsberövad (se CRPD/C/11/D/8/2012 p. 8.5).

Det kan antas att de ovan konstaterade riskerna med den fysiska miljön i många fall förstärks vid olika sårbarheter. Det är problematiskt att det inte finns några tillgänglighetsanpassade boenderum. Det innebär en risk för att personer med funktionsnedsättning kan komma till skada eller i vart fall inte kunna leva självständigt på avdelningen. Vidare är det oacceptabelt att förvaret inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att underlätta situationen för en förvarstagen som endast kommunicerar via teckenspråk. Förvarstagna bör självklart få tillgång till en tolk när det är nödvändigt, även i vardagliga situationer (CPT/Inf [2019]24 p. 40). Vid inspektionen var det tydligt att det inte fanns någon möjlighet för den förvarstagne att delta i det dagliga livet i förvaret. Han hade endast begränsade möjligheter att samtala med anhöriga. Dessa brister utgör i förlängningen en risk för omänsklig eller förnedrande behandling.

När det gäller personer med särskilda omvårdnadsbehov är det problematiskt att dessa inte kan få tillgång till hemtjänst och att det saknas rutiner för hur de

ska tas omhand under tiden de är i förvaret. Även om dessa personer normalt sett överförs till förvaret i Märsta är det ofrånkomligt att det uppstår väntetider innan så har skett. Under denna tid måste förvaret kunna tillgodose deras behov av omvårdnad.

JO:s rekommendationer

Migrationsverket rekommenderas att

- säkerställa att förvarstagna med funktionsnedsättning har tillgång till lämpliga boenderum med bl.a. anpassade sängar och nödvändiga hjälpmedel för att kunna röra sig i rummet,
- omedelbart säkerställa att förvarstagna som använder teckenspråk ska kunna delta i det dagliga livet i förvaret på samma villkor som övriga förvarstagna, och
- ta fram riktlinjer för hur förvarstagna med särskilda omvårdnadsbehov ska tas omhand i ett förvar.

Dokumentet har fastställts digitalt av JO Per Lennerbrant och har ingen underskrift.